

Maandblad van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
gevestigd te Amsterdam

Dr. S. J. Dijkstra

Nog eens de bremraap

Met veel genoegen las ik het artikel van de heer Bolman over de Bitterkruidbremraap in *Natura* van september 1967. Toch zou ik graag er iets aan willen toevoegen en wel dat men een plant pas leert kennen als men deze zelf heeft gekweekt. Zo heb ik veel genoegen beleefd aan *Orobancha minor*, de Klavervreter, waarvan het kweken direct lukte; ook *Orobancha picridis* schijnt geen moeilijkheden op te leveren. Bij andere soorten is het evenwel soms erg moeilijk.

De Klavervreter kwam een vijftiental jaren geleden erg veel voor in klavervelden in Zuid-Limburg, doch sedert het aantal bedrijfspaarden sterk is ingekrompen en daarmee tevens het aantal klavervelden, is deze soort ook hier sterk achteruit gegaan. Men verbouwde hier, naast andere rassen, vaak veel Rode klaver (zgn. Maasklaver). De teelt ervan was als volgt: Als de lengte van de tarwe of haver ongeveer 10 cm was werd de klaver tussen het graan gezaaid. Nadat het laatste geoogst was kon de klaver zich tussen de stoppels goed ontwikkelen, tegelijk met allerlei andere akkerkruiden. Vervolgens werd de akker enige tijd door koeien of paarden beweide tot aan de winter. Het volgende jaar leverde twee of drie oogsten klaverhooi op en daarna werd de akker omgeploegd, waardoor de bodem verrijkt werd door deze groen- en stikstofbemesting en tenslotte werd weer graan ingezaaid. Na verloop van een jaar begon men opnieuw met klaver. Op een dergelijke akker konden dan talrijke Klavervreters staan, op de meest aangetaste gedeelten wel enkele tientallen bloeitengels per vierkante meter. De klaverplanten stonden er op deze plaatsen erg armetierig bij. Vermoedelijk bevatte zo'n akker nog voldoende kiemkrachtige zaden van de bremraap en mogelijk ook levenskrachtige 'raapjes' uit de vorige periode.

Van zo'n akker nam ik wat zaad mee en strooide het op een voor dat doel in de tuin geplante *Trifolium repens*, Witte klaver. Na een paar maand bleek de proef geslaagd te zijn. Het volgende jaar ontwikkelde deze bremraap zich echter ook op geheel andere kruiden, namelijk op Havikskruiden, soorten uit de groep *Hieracium caespitosum*, *pilosella*, *baubinii* en dergelijke, die voor een geheel ander doel gekweekt worden en ook op *Campanula medium*, en ze bleven dat enkele jaren achtereen doen. Dit bewijst dat deze soort toch niet zo kieskeurig is en zich niet hoeft te beperken tot vlinderbloemigen. Ook is het me gelukt de Klimopbremraap uit zaad op te kweken op een jonge Klimop, iets wat volgens bekende floristen in Limburg hen nog nooit gelukt was, zelfs niet na herhaalde pogingen.

Men kan zijn proeven ook anders inrichten door, zoals Heimans in 'In de duinen' aanraadt, zaad van de voedsierplant uit te zaaien in een glazen bak en daarna dat van de parasiet, waardoor men met wat geluk het gehele proces van hun ontwikkeling kan blijven volgen.

Tenslotte: zijn alle problemen, die Heimans in dat boekje te berde brengt reeds afdoende opgelost?